

Επιμορφωτικό πρόγραμμα με θέμα “Παιδαγωγική & διδασκαλία στη Γ’ εκπαίδευση. Καινοτόμες μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας”

Νέες προσεγγίσεις και τεχνικές διδασκαλίας στις Οικονομικές
Επιστήμες II

Κατερίνα Κύρτσου
Καθηγήτρια
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδεια χρήσης

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδεια χρήσης
Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Νέες προσεγγίσεις και τεχνικές διδασκαλίας στις Οικονομικές Επιστήμες II

Κατερίνα Κύρτσου§

§Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (ckyrtsou@uom.gr)

<https://catherinekyrtsou.wordpress.com/>

**ΚεΔιΜα– Επιμορφωτικά Προγράμματα
Ιανουάριος 2023**

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

I. Βελτιώνοντας τη διάλεξη στην πράξη

A. Προετοιμασία φοιτητών

- Οι φοιτητές αποκομίζουν περισσότερα από μια διάλεξη αν τους ζητηθεί να προετοιμαστούν. Αυτή η διαδικασία μπορεί να περιλαμβάνει:
  - Χρήση του διαδικτύου για τη συγκέντρωση βασικής πληροφορίας.
  - Στην περίπτωση μαθημάτων αλυσίδας, επανάληψη σχετικής θεωρίας που είναι απαραίτητη για την κατανόηση της διάλεξης.
  - Προετοιμασία σε αρθρογραφία ή κεφάλαια του βιβλίου.

B. Αποτελεσματική παρουσίαση

- Οι φοιτητές μαθαίνουν όταν η διάλεξη είναι ορθά δομημένη και παρουσιασμένη.

I. Βελτιώνοντας τη διάλεξη στην πράξη...

---

1. Σκοπός και μαθησιακοί στόχοι.

- ✓ Αποτελεί καλή πρακτική η ενημέρωση των φοιτητών κατά τη διάρκεια του πρώτου μαθήματος για τους στόχους και τα προσδοκόμενα αποτελέσματα.
- ✓ Ο τρόπος παρουσίασης μπορεί να φέρει το αντίθετο από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.
- ✓ Η παρουσίαση ενός μεγάλου καταλόγου με bullet points μπορεί να δώσει το σινιάλο ότι η απομνημόνευση και όχι η βαθιά μάθηση ζητείται από το φοιτητή.

2. Συνολική εικόνα και ξεκάθαρη δομή.

- ✓ Είναι σημαντικό με την έναρξη να καταλάβουν οι φοιτητές πως οι διαλέξεις ανταποκρίνονται στο syllabus και πως συνδέονται μεταξύ τους.

I. Βελτιώνοντας τη διάλεξη στην πράξη...

---

3. Χρήση παραδειγμάτων.

- ✓ Σύγχρονα παραδείγματα ή σχετικά ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα μπορούν να αυξήσουν το ενδιαφέρον των φοιτητών και να βοηθήσουν στην κατανόηση διαφορετικών πτυχών της θεωρίας.
- ✓ Οι κατανόηση των φοιτητών στα οικονομικά αυξάνεται κάθετα αν μπορούν να κάνουν άμεση σύνδεση της θεωρίας με ένα φαινόμενο που διαπιστώνεται σήμερα στην πράξη. Πχ. τιμές ενέργειας και πληθωρισμός.

4. Ρυθμός/ροή.

- ✓ Οι διαλέξεις δεν μπορούν να καλύψουν το σύνολο της πληροφορίας ενός βιβλίου. Η λύση δεν είναι η παρουσίαση σε fast-forward και η αποφυγή ανατροφοδότησης ή συζήτησης.
- ✓ Χρειάζεται ισορροπία στις προσδοκίες των διδασκόντων για να μπορούν οι φοιτητές ταυτόχρονα να γράφουν, να ακούν, να βλέπουν και να κατανοούν.

I. Βελτιώνοντας τη διάλεξη στην πράξη...

---

5. Παρουσίαση γραφημάτων και εξισώσεων

- ✓ Ένας αποτελεσματικός τρόπος παρουσίασης είναι να δίνονται στο ppt αρχείο ημιτελή(είς) γραφήματα ή αποδείξεις τύπων, έτσι ώστε να μπαίνει ο φοιτητής στη συλλογιστική διαδικασία να συνδέσει τη θεωρία με την επίλυση.
- ✓ Με αυτήν την προσέγγιση η μάθηση γίνεται ενεργητική.

6. Παρουσίαση της ύλης

- ✓ Η παρουσίαση της δομής στην αρχή διευκολύνει το φοιτητή να βάζει σε σειρά την πληροφορία.
- ✓ Οι πυκνές διαφάνειες δυσκολεύουν την παρακολούθηση.
- ✓ Χρήση media: αρχεία audio και οπτικό υλικό.

II. Αξιολόγηση - εξέταση

- Η σημασία της αξιολόγησης
- Εξέταση με κλειστά βιβλία
- Εναλλακτικές μέθοδοι
  - Εξέταση με ανοιχτά βιβλία
  - Ανοιχτή εξέταση
- Coursework
- Είδη ερωτήσεων
  - Πολλαπλών επιλογών
  - Σύντομες απαντήσεις
  - Ανοικτή εξέταση με εκτενείς απαντήσεις

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης

---

1. Σημασία

- Η μελέτη περίπτωσης αφορά σε κατάσταση κατά την οποία φοιτητές ή ομάδες φοιτητών πρέπει να λάβουν μια απόφαση ή να επιλύσουν ένα πρόβλημα.
- Στη μελέτη περίπτωσης οι φοιτητές λαμβάνουν την πληροφορία αλλά όχι τον τρόπο ανάλυσης.
- Αν και κάποιες μελέτες περίπτωσης αναφέρονται σε πραγματικά γεγονότα, οι περισσότερες αφήνουν τους φοιτητές να αποφασίσουν ποια θα είναι η σωστή στρατηγική που πρέπει να υιοθετηθεί.
- Σε αντίθεση με τις ασκήσεις, η μελέτη περίπτωσης δεν ορίζει τα ακριβή βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για την επίλυση. Ούτε οδηγεί σε μοναδική λύση.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

- Άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μελέτες περίπτωσης.
- Η επιτυχία τους εξαρτάται από το βαθμό της προετοιμασίας των φοιτητών.
- Η συνεργασία στα πλαίσια της μελέτης περίπτωσης βοηθάει τους φοιτητές να αναλύσουν τις σχέσεις μεταξύ των γεγονότων και των δεδομένων.
- Η συζήτηση που πραγματοποιείται με αφορμή την εν λόγω πρακτική βοηθάει στην ανάπτυξη διαφορετικών στρατηγικών.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

---

2. Το παιδαγωγικό αποτύπωμα.

- Σύμφωνα με τον Velenchik (1995) η μελέτη περίπτωσης λαμβάνει υπόψη 4 σημαντικά παιδαγωγικά ζητήματα.
  - Κίνητρο να κατανοηθεί η θεωρία.
  - Εφαρμογή της θεωρίας.
  - Χρήση στοιχείων για τον έλεγχο υποθέσεων και θεωρίας.
  - Περιορισμοί της θεωρίας.
- Η μελέτη περίπτωσης βοηθάει τους φοιτητές να εμπλουτίσουν τις γνωστικές ικανότητες τους και από τη γνώση, κατανόηση και εφαρμογή να τις εξελίξουν σε ανάλυση, σύνθεση και αξιολόγηση.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

- Γνώση: Αναφέρεται στην ικανότητα του φοιτητή να θυμηθεί προηγούμενη πληροφορία. Οδηγεί στην ανάκληση διαδικασιών έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί η απαραίτητη πληροφορία και όχι απαραίτητα να κατανοηθεί το νόημα της. Η μελέτη περίπτωσης ίσως δεν είναι η πιο αποτελεσματική μέθοδος στη μεταφορά γνώσης. Ωστόσο σε συνδυασμό με τις διαλέξεις μπορεί να συμβάλει στη διεύρυνση της γνώσης.
- Κατανόηση: Αναφέρεται στην ικανότητα να γίνει αντιληπτή η ύλη. Αυτή η ικανότητα διαφαίνεται από τη δυνατότητα να διαχέεται η πληροφορία από τον έναν στον άλλον, από την ερμηνεία της ύλης καθώς και από τους νοητικούς συνειρμούς που δημιουργεί. Η μελέτη περίπτωσης υποστηρίζει και βοηθάει σε αυτήν τη διαδικασία.
- Εφαρμογή: Αφορά στην ικανότητα χρήσης υλικού σε νέες και συγκεκριμένες καταστάσεις. Μπορεί να περιλαμβάνει εφαρμογή κανόνων, μεθόδων, εννοιών, αρχών και θεωριών. Διαμέσου της ανάλυσης αποφάσεων ή επιχειρηματικών στρατηγικών οι φοιτητές κατανοούν πως η θεωρία εφαρμόζεται σε πραγματικές συνθήκες.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

- Ανάλυση: Αποτελεί την ικανότητα ανάλυσης ενός προβλήματος ή μιας θεωρίας στα συνθετικά της μέρη έτσι ώστε η οργανωτική δομή της να μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτή. Αυτή η διαδικασία γενικά αποτελείται από την ταυτοποίηση των επιμέρους μερών, την ανάλυση των σχέσεων μεταξύ τους καθώς και την αναγνώριση των αρχών που τα διέπουν. Η ανάλυση βρίσκεται στο κέντρο της μελέτης περίπτωσης η οποία απαιτεί από τους φοιτητές να αποσυνθέσουν πολύπλοκη πληροφορία, να προσδιορίζουν τις αλληλεξαρτήσεις και να ταυτοποιήσουν τα ζητήματα που ανακύπτουν.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

- **Σύνθεση:** Αναφέρεται στην ικανότητα να ξαναενωθούν όλα τα μέρη έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα νέο σύνολο. Αυτή η διαδικασία μπορεί να σημαίνει την παραγωγή μιας ενδιαφέρουσας παρουσίασης, ή μιας επιστημονικής πρότασης. Η μελέτη περίπτωσης αναδεικνύει αυτήν την ικανότητα βάζοντας τους φοιτητές να αναζητήσουν σχετική πληροφορία, να συγκλίνουν στις βασικές έννοιες και να παρουσιάσουν με συνεκτικό τρόπο τα βασικά γεγονότα.
- **Αξιολόγηση:** Η κριτική αξιολόγηση συνδέεται με την ικανότητα να ελέγχει κάποιος την αξία της πληροφορίας. Έπειτα από την ανάλυση και τη σύνθεση μιας μελέτης περίπτωσης, οι φοιτητές είναι σε θέση να εμπλακούν στην αξιολόγηση εναλλακτικών πρακτικών που θα ενδιέφεραν τους ιθύνοντες χάραξης οικονομικής πολιτικής ή τους διοικούντες μιας επιχείρησης.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

---

3. Η μελέτη περίπτωσης με τη χρήση δελτίων ειδήσεων (newsclips).

- Τα δελτία ειδήσεων αναφέρονται σε ειδήσεις για τις οποίες αναφέρεται η πηγή. Συνήθως αναφερόμαστε σε άρθρα που έχουν δημοσιευθεί σε οικονομικές εφημερίδες και περιοδικά. Ο Bredon (1999) ορίζει 4 τρόπους με τους οποίους τα newsclips μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη διδασκαλία:
  - Με σκοπό την αλληλεπίδραση: παρουσιάζονται χωρίς σχόλιο έτσι ώστε να προάγουν τη συμμετοχή των φοιτητών.
  - Ως μελέτη περίπτωσης: παρουσιάζονται αυτούσια ακολουθούμενα από ερωτήσεις ή ανάλυση.
  - Στοχευμένα: συγκεκριμένες ειδήσεις με σκοπό να αναδείξουν μια αρχή ή οικονομική θεωρία.
  - Επαναδιατυπωμένη είδηση: είδηση διατυπωμένη από τον διδάσκοντα έτσι ώστε να προσεγγίσει πιο αποτελεσματικά το ακροατήριο.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

---

4. Χρήση newsclips στην εξέταση.

- Στην περίπτωση που χρησιμοποιηθεί newsclip σε εξέταση μπορεί αυτή να δομηθεί σε 4 συνεχόμενες ενότητες έτσι ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν ορθά οι γνωστικές ικανότητες του φοιτητή:
  - 1^η ενότητα: απάντηση σε συγκεκριμένες ερωτήσεις υπό μορφή σύντομης ανάπτυξης.
  - 2^η ενότητα: απάντηση σε ερωτήσεις ευρύτερης θεματολογίας στις οποίες η ορθή απάντηση απαιτεί από τον φοιτητή συνδυαστική χρήση θεωρίας και πράξης.
  - 3^η ενότητα: ανάπτυξη προτάσεων οικονομικής πολιτικής.
  - 4^η ενότητα: εδώ συμπεριλαμβάνονται η σύνθεση και η αξιολόγηση των φοιτητών μέσα από την απάντηση τους σε ένα σετ ερωτήσεων.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

---

5. Ποια σημεία αναδεικνύουν ένα αποτελεσματικό newsclip.
- Η εγκυρότητα της πηγής: πρέπει να επιλέγονται εφημερίδες και περιοδικά πρώτης γραμμής.
  - Η «φρεσκάδα» της πληροφορίας: μια νέα είδηση μπορεί να ενεργοποιήσει πολύ περισσότερο τους φοιτητές και να αναδείξει τη σημασία της μελετώμενης θεωρίας.
  - Η παιδαγωγική αξία: είναι σημαντικό το άρθρο να εμπεριέχει ικανό περιεχόμενο για να μπορεί να καλύψει τις παιδαγωγικές ανάγκες της διάλεξης.
  - Το μέγεθος του κειμένου: το μέγεθος του κειμένου δεν πρέπει να είναι υπερβολικό, διαφορετικά οι φοιτητές γρήγορα χάνουν το ενδιαφέρον και τη συγκέντρωσή τους. Γενικά ένα μέγιστο 500 λέξεων είναι αποδεκτό.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

- Η ορολογία: είναι σημαντικό το άρθρο να συμπεριλαμβάνει ορολογία από τη θεωρία που παρουσιάζεται στη διάλεξη. Αυτό βοηθάει τους φοιτητές να αντιληφθούν ότι οι διδασκόμενες έννοιες δεν έχουν μόνο θεωρητική διάσταση αλλά αντιθέτως δίνουν νόημα σε πραγματικά φαινόμενα και πρέπει να αποτελούν μέρος του λεξιλογίου ενός οικονομολόγου.
- Η επιλογή πολιτικής: ένα καλό άρθρο πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία λήψης απόφασης έτσι ώστε τα εμπλεκόμενα οικονομούντα άτομα να πρέπει να λάβουν κάποια απόφαση η οποία πρέπει να αξιολογηθεί και να αναλυθεί. Αυτό βοηθάει τους φοιτητές να μπουν στη θέση των ασκούντων οικονομική πολιτική και να προσπαθήσουν να προτείνουν τρόπους αντιμετώπισης.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

---

6. Το κόστος χρήσης newsclips στη διδασκαλία.
- Χρόνος αναζήτησης: απαιτείται χρόνος για την ανεύρεση του κατάλληλου άρθρου σε περιοδικά και εφημερίδες πρώτης γραμμής που θα εξυπηρετήσει τους σκοπούς της διάλεξης.
  - Χρόνος διδασκαλίας: η παρουσίαση και η συζήτηση του άρθρου χρειάζονται χρόνο. Συνεπώς απαιτείται ορθή διαχείριση, έτσι ώστε να αφιερωθεί ο απαραίτητος χρόνος στη διδασκαλία της βασικής θεωρίας.

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

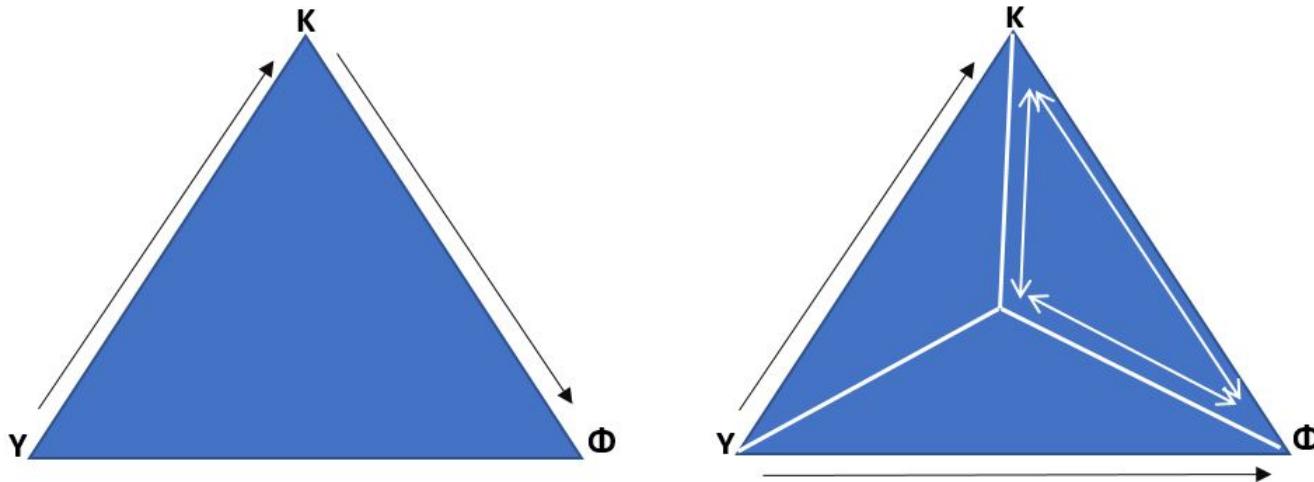
---

7. Διαλέξεις vs μελέτη περίπτωσης.

- Σε μια κλασική διάλεξη πραγματοποιείται ανάλυση της ύλης στην οποία υπάρχει η οπτική του διδάσκοντα. Στη συζήτηση της μελέτης περίπτωσης οι φοιτητές αναλύουν το υλικό μόνοι τους και ο ρόλος του διδάσκοντα είναι η επίβλεψη και καθοδήγηση. Η διαφορετική αλληλεπίδραση στα πλαίσια μιας απλής διάλεξης και μιας μελέτης περίπτωσης περιγράφεται από τον Boehrer (1995).

III. Χρήση μελέτης περίπτωσης...

- Στην περίπτωση της διάλεξης ο Καθηγητής βρίσκεται μεταξύ της διδασκόμενης ύλης και του φοιτητή. Στη μελέτη περίπτωσης οι φοιτητές προσεγγίζουν την ύλη πιο άμεσα και επιπροσθέτως αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Ενώ ο διδάσκων έχει τον έλεγχο της διδακτικής διαδικασίας στην πρώτη περίπτωση, στη δεύτερη υπάρχει συμμετοχή και των φοιτητών. Έτσι το αποτέλεσμα είναι πιο ενδιαφέρον και καινοτόμο. Η μετάβαση από το παραδοσιακό διδακτικό τρίγωνο, σε αυτό που δημιουργείται καθώς παρεμβαίνει η μελέτη περίπτωσης παρουσιάζεται ακολούθως.

Y: ύλη, K: καθηγητής, Φ: φοιτητής

V. Μάθηση στη βάση επίλυσης ασκήσεων (ΜΕΑ)

- Η ΜΕΑ προσφέρει ένα δυναμικό περιβάλλον εκμάθησης στο οποίο οι φοιτητές ταυτοποιούν τι χρειάζεται να μελετηθεί μέσα από την εξέταση πρακτικών προβλημάτων. Η χρήση ασκήσεων αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο με το οποίο οι φοιτητές μπορούν αποτελεσματικά να φτάσουν στην απαραίτητη γνώση και ικανότητες. Η βάση αυτού του μηχανισμού είναι το learning by doing.
- Μια ελκυστική ιδιότητα της ΜΕΑ είναι πως οδηγεί τους φοιτητές να αναπτύξουν εξειδικευμένες (χρήση διαγραμμάτων και μοντέλων, αξιολόγηση οικονομικών πολιτικών, ανάλυση πραγματικών δεδομένων) και μεταβιβάσιμες δεξιότητες (διαχείριση χρόνου, ομαδικό πνεύμα, ανεξαρτησία, ικανότητες επίλυσης και επικοινωνίας).

V. Μάθηση στη βάση επίλυσης ασκήσεων (ΜΕΑ)..

- Τα στάδια της ΜΕΑ αναλύονται ακολούθως.

